

AUŠRA RIMKUTĖ-GANUSAUSKIENĖ

Kauno kolegija

Lopšelių-darželių interneto svetainės – pedagogų kalbos atspindys?

Įvadas

Interneto svetainė – viena iš daugelio informacijos sklaidos terpių. Turbūt nėra nė vienos švietimo įstaigos, kuri jos neturėtų. Svetainėje skelbiama informacija apie įstaigą, jos istoriją, veiklą, ugdymą, dalijamasi naujienomis. Paprastai daug dėmesio skiriama svetainės stiliui, dizainui, struktūrai, turiniui, inovatyviems ir patraukliems informacijos pateikimo būdams. Informacijos čia ieško ugdymo įstaigų bendruomenių nariai – pedagogai, ugdytiniai, jų tėvai ir kiti lankytojai.

Lietuvoje valstybinės ir savivaldybių švietimo įstaigos, kurdamos savo svetaines, privalo vadovautis Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašu (2018). Jame, deja, apie svetainės kalbą ir jos taisyklingumą neužsimenama. Tačiau jau beveik tris dešimtmečius galiojančio Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo (1995, naujausia redakcija 2002) 22 straipsnyje nurodyta, kad Lietuvos visuomenės informavimo priemonės privalo laikytis taisyklingos lietuvių kalbos normų. Ši straipsnio nuostata taikytina ir svetainėms.

Straipsnio tikslas – aptarti lopšelių-darželių svetainėse skelbiamų tekstų kalbą. Siekiant šio tikslo, atliktas 147 Lietuvoje veikiančių lopšelių-darželių svetainių kalbos tyrimas. Jos pasirinktos atsitiktiniu būdu. Duomenys rinkti nuo 2022 m. sausio pradžios iki 2023 m. sausio pabaigos. Straipsnio apimtis leidžia paminėti tik labiausiai į akis krintančius dalykus, ypač tókius, kurie laikytini nemotyvuotais nusižengimais bendrinės kalbos normoms ar Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) patvirtintiems nutarimams.

Tyrimo rezultatai

Daugumoje nagrinėtų svetainių aptikta kalbos klaidų ir kitų netikslumų. Ypač gausu korektūros klaidų, atsiradusių dėl skubėjimo ar tiesiog neatidumo, pavyzdžiui, supainiojamos ar praleidžiamos raidės, nerašomi diakritiniai ženklai, pamirštami sakinio pabaigos ženklai: *lopšelio-darželio benruomenės* (=bendruomenės) nario; *iniaciatyvos* (=iniciatyvos) ir *atkaklumo vedami*; *Žiema ir sniegas mus* (=mums) dovanoja puikų laiką lauke; „*Pelėdžiukų*“ (=„Pelėdžiukų“) grupės vaikai; *pievoje sutiktus vabzdžius* (=vabzdžius) ir kt.

1. Rašyba

Svetainių tekstuose daugoka rašybos klaidų: *Europos judriajai* (=judriajai) savaitei; *sudie, darželį* (=darželi); *ekologineme* (=ekologiniame) konkurse; *triūkus* (=trikus) su kamuoliu; *kūribingi* (=kūrybingi); *pavežėjimas* (=pavėžėjimas); *patirusios* (=patyrusios)

sios) auklėtojos; atėjo į **svėčius** (=svečius); miego **rėžimas** (=režimas); linksmi ir **net gi** (=netgi) truputėlį nuvargę; atsakėme į **atsiustus** (=atsiustus) laiškus ir kt. Kai kurias jų galima laikyti tiesiog skubėjimo ar apsirikimo klaidomis, o kai kurios rodo ir rašybos taisyklių – nosinių raidžių žodžio kamiene, įvardžiuotinių žodžių linksnių galūnėse rašybos ir pan. – neišmanymą. Dažnai nesiseka rašyti tarptautinį žodį *multimedija*: naudoja **multimedią** (=multimediją); pristatė **multimedią** (=multimediją).

Sunkumų kelia neigiamosios dalelytės *ne* rašyba: iš **nemažiau** (=ne mažiau) kaip trijų asmenų; **nemažiau** (=ne mažiau) kaip 4 kartus per savaitę; projektinės veiklos buvo **nemažiau** (=ne mažiau) spalvingos ir išradingos; širdimi galima pasakyti daug daugiau ir **nemažiau** (=ne mažiau) nuoširdžiai. Ji rašytina atskirai nuo kitų žodžių, kai sakinyje reiškia priešpriešą ar neigia sakomą dalyką. Atskirai dalelytė *ne* turi būti rašoma nuo prievoksmio *veltui*: **Neveltui** (=Ne veltui) šią dieną svarbūs spėjimai; juk stengėmės **neveltui** (=ne veltui).

Peržvelgus beveik pusantro šimto svetainių, stebina įstaigų, dokumeūtų, švenčių, renginių, simbolinių pavadinimų ir kt. rašymo klaidų gausa.

1.1. Įstaigų pavadinimai

Primintina, kad tiesioginės reikšmės pavadinimo tik pirmasis žodis rašomas iš didžiosios raidės: *organizavo Lietuvos Futbolo Federacija* (=Lietuvos futbolo federacija); *apsilankė Šiaulių Teniso Akademijoje* (=Šiaulių teniso akademijoje); *Šiaulių Futbolo Akademijos* (=Šiaulių futbolo akademijos) treneriai; *Šakių Jaunimo ir Kūrybos Sporto Centre* (=Šakių jaunimo ir kūrybos sporto centre); su Kauno r. *Švietimo centru* (=švietimo centru); LR *Socialinės* (=socialinės) apsaugos ir darbo ministerija; *Garliavos Sporto ir Kultūros centras* (=Garliavos sporto ir kultūros centras). Kai kalbama apie įstaigos struktūrinį padalinį, iš didžiosios raidės rašomas pirmas jo pavadinimo žodis: *Lietuvos jūrų muziejaus delfinų terapijos centru* (=Delfinų terapijos centru).

Rašybos sunkumų kelia ir simboliniai įstaigų pavadinimai. Jie turi būti išskiriami lietuviškomis kabutėmis, o didžiąja raide rašomas tik pirmasis pavadinimo žodis: darželis „Pabiručių **Pasaulis**“ (=„Pabiručių pasaulis“); sporto klubą „**DŽIUGAS GYM**“ (=„Džiugas Gym“). Jei tekste simboliniai pavadinimai rašomi su kabutėmis, nebereiktų jų išskirti dar ir šriftu: *Lopšelio-darželio „UOSIUKAS“* (=UOSIUKAS; geriau – „Uosiukas“) bendruomenė kepė pyragus.

Nelietuviški programų ir pan. simboliniai pavadinimai originalo kalba taip pat rašytini kabutėse: *programą Zoom* (=„Zoom“); *socialinio-emocinio ugdymo programa Kimochi* (=„Kimochi“); *programos e-Twinning* (=„eTwinning“) projektai. Jei tekste pavadinimas vartojamas be nomenklatūrinio žodžio, prie nelietuviškų simbolinių pavadinimų pridedamos galūnės: uždaras *Messenger* (=„Messengerio“; mesendžerio) grupės.

Gana dažnai netaisyklingai rašoma teisinės formos *viešojo įstaiga* raidinė santrumpa: **VŠĮ** „Darželis“ (=VšĮ „Darželis“), **VŠĮ** „SAULĖ IR MĖNULIS“ (=VšĮ „Saulė ir mėnulis“); **VŠĮ** (=VšĮ) Valakupių reabilitacijos centro Kauno skyrius.

1.2. Dokumentų pavadinimai

Tiesioginės reikšmės dokumento pavadinimo, einančio po santrumpos LR, pirmas žodis nerašytinas iš didžiosios raidės: *remiantis LR Švietimo (=švietimo) įstatymu; įsigaliojus LR Švietimo (=švietimo) įstatymo pakeitimams; LR Vaiko (=vaiko) teisių pagrindų apsaugos įstatymas.*

Simbolinius dokumentų pavadinimus reikia išskirti lietuviškomis kabutėmis: *programa Zipio draugai (=„Zipio draugai“); sveikos gyvensenos ugdymo projekte "SVEIKATIADA" (=„Sveikatiada“).*

1.3. Antraštiniai pavadinimai

Nagrinėtose svetainėse kartais įvairuoja antraštinių pavadinimų rašyba – vienur vartojamos kabutės: *“Būgnai dunda - žemė bunda”*; *„Žiemos malonumai“*; *„Vaidiname vieni kitiems!“*, kitur – didžiosios raidės: *KELIONĖ Į PAŠILIŲ STUMBRYNĄ; UŽSIĖMI-MAS „NUPIEŠK EMOCIJĄ“*. Skirtingi pavadinimai atrodo gana neįprastai, chaotiškai, tarsi juodraštiniai, ypač kai skiriasi net raidžių dydis.

Antraštiniai pavadinimai, pateikiami be teksto, kabutėmis neturėtų būti skiriami: *„Duonelė kasdieninė“ (=Duonelė kasdieninė)*. Be to, antraštinių pavadinimų pabaigoje taškas nededamas: *Lauko paroda „Tai kas gimsta iš snaigių“*. (=Lauko paroda „Tai, kas gimsta iš snaigių“).

1.4. Švenčių ir kitų svarbių dienų pavadinimai

Didžiąja raide turėtų būti pradunami švenčių vardų, atmintintų dienų pavadinimų pirmieji žodžiai: *Su rugsėjo (=Rugsėjo) 1-qja!; Prieš užgavėnių (=Užgavėnių) šventę; Sausio 10 dieną minėjome Pasaulinę Sniego (=sniego) dieną; minima pasaulinė (=Pasaulinė) Dauno sindromo diena; paminėjo dieną (=Dieną) be automobilio; tarptautinę (=Tarptautinę) tolerancijos dieną; Tarptautinė Tolerancijos (=tolerancijos) diena.*

Bendriniai religinių laikotarpių pavadinimai rašomi iš mažosios raidės: *šventiniai Advento (=advento) rytmečiai; uždegė Advento (=advento) vainiko žvakelę.*

Švenčių pavadinimų nereikia skirti kabutėmis: *Rugsėjo 22 d. minima „Diena be automobilio“ (=Diena be automobilio).*

1.5. Renginių pavadinimai

Lopšelių-darželių svetainių tekstuose renginių simboliniai pavadinimai kartais išskiriami nelietuviškomis kabutėmis arba ir nelietuviškomis kabutėmis, ir didžiosiomis raidėmis, nors užtenka vieno kurio būdo, geriau – kabučių. Primintina, kad tais atvejais, kai prie renginio rašomi metai, prieš metus paliekamas tik tarpas, jokio papildomo ženkle nereikia: *akcija „Mažoji mylia -2022“ (=„Mažoji mylia 2022“); festivalį „Kaip mokam, taip šokam - 2022“ (=„Kaip mokam, taip šokam 2022“); festivalyje*

„**PAVASARIO DAINŲ PYNĖ-2022**“ (=„Pavasario dainų pynė 2022“); vaikų ir jaunimo folkloro festivalyje „**Baltų raštai-2022**“ (=„Baltų raštai 2022“).

Be gimininio žodžio rašomi renginių simboliniai pavadinimai turi būti linksniuojami: „**KALĖDŲ TAURĖ**“ **DRAUGIŠKOS VARŽYBOS** (=Draugiškos „Kalėdų taurės“ varžybos; Draugiškos varžybos „Kalėdų taurė“); „**VAIDINIMO KRAITELĖ**“ ŠVENTĖ (=„Vaidinimo kraitelės“ šventė; Šventė „Vaidinimo kraitelė“).

1.6. Grafiniai ženklai

Klystama rašant grafinius ženklus – brūkšnių ir brūkšnelių, kabutes, pasvirąjį brūkšnių, skliaustus ir kt. Kai rašomas brūkšnelis, iš abiejų jo pusių nereikia palikti tarpų. Dažnoje lopšelio-darželio svetainėje galima rasti pavyzdžių, kai netiksliai rašomas nomenklatūrinis šios ugdyimo pakopos įstaigos pavadinimas, sudarytas iš dviejų semantiškai lygiaverčių daiktavardžių. Galima pastebėti ir ilgą brūkšnių: **lopšelio – darželio** (=lopšelio-darželio), ir pasvirąjį brūkšnių: **lopšelyje/darželyje** (=lopšelyje-darželyje), arba variantą iš viso be jokio ženklo: **lopšelis darželis** (=lopšelis-darželis (1 pav.).

Kaip jau minėta, tekste nerekomenduojama žodžių skirti dvigubai: ir kabutėmis, ir kitokiu šriftu. To nepatartina daryti ir kuriant įstaigos logotipą (2 pav.).

1 pav. Netinkama rašyba be brūkšnelio

2 pav. Dvigubas pavadinimo išskyrimas

Brūkšnelis tinka tarp dviejų būdvardžių, kurie reiškia vieną tam tikro daikto ypatybę: **ekologinis – pažintinis** (=ekologinis-pažintinis) projektas; **edukacinė-pažintinė** (=edukacinė-pažintinė) programa; **pažintinė – edukacinė** (=pažintinė-edukacinė) veikla.

Įvairiai rašomos galūnės prie skaitmenų. Po arabiško skaitmens galūnę reikia rašyti nepaliekant tarpų iš abiejų brūkšnelio pusių: **paminėjome Sausio 13 – qjq** (=13-qjq); **Sausio 13 – oios** (=13-osios) rytą; **skirtas Vasario 16 –qjai** (=16-ajai). Kai skaitmenys romėniški, galūnių nereikia: **III-iasis** (=III) finalinis festivalis; **vaikų XI-osios** (=XI) „Futboliuko žaidynės“.

Brūkšnelis nevartotinas junginiams su būdvardžiu **elektroninis, -ė** trumpinti: **Jun-kitės prie e-deklaravimo** (=e. deklaravimo) sistemos; **daugiau informacijos e-paštu** (=el. paštu, e. paštu); **e-dienynas** (=e. dienynas, el. dienynas).

Nereikia rašyti brūkšnelio prieš sangrąžos dalelytę: **nepakankami ugdymo(-si)** (=ugdymo(si)) rezultatai; **kūrybingos asmenybės vystymui(-si)** (=vystymui(si)). Sangrąžos dalelytė prireikus gali būti suskliaučiamas skliaustais, nepaliekant jokių tarpų: **susitarta dėl ugdymo (si)** (=ugdymo(si)) kokybės.

Klystama rašant apimties brūkšnį: **rugsėjo – gruodžio** (=rugsėjo–gruodžio) mėnesiais; **2 – 3 m.** (=2–3 m.) vaikai; lapkričio **4–25** (=4–25) dienomis. Netinka vietoj apimties brūkšnio rašyti pasvirąjį brūkšnį: **2018/2019 m.** (=2018–2019 m.); *vaikui nuo 2 m. iki 5/6 m.* (=5–6 m.); *ugdymo periodo data: 2023-09-01/2024-08-31* (=nuo 2023-09-01 iki 2024-08-31; 2023-09-01 – 2024-08-31).

Rišliame tekste vietoj pasvirojo brūkšnio geriau vartoti skliaustus arba jungtukus *ar, arba*, kartais *ir*: Mokysis **bendrauti/bendradarbiauti** (=bendrauti ir bendradarbiauti); **ikimokyklinio/priešmokyklinio** (=ikimokyklinio ir priešmokyklinio) amžiaus vaikų kūrybinių darbų parodą; prisiminė **kosėjimo/čiaudėjimo** (=kosėjimo ir čiaudėjimo) etiketo principus. Rašant pasvirąjį brūkšnį tarp žodžių iš abiejų jo pusių reikia palikti tarpus. Be viso to, pasvirasis brūkšnys nevartojamas vietoj skliaustų, sangrąžos dalytei išskirti: *Modernizuojant ugdymo/si* (=ugdymo(si)) aplinkas; *Pagerėja vaikų ugdymo/si* (=ugdymo(si)) ir personalo darbo sąlygos. Nereikėtų šio brūkšnio painioti su brūkšneliu: **Lopšelyje/darželyje** (=Lopšelyje-darželyje) „Gintarėlis“.

Leidinyje „Lietuvių kalbos skyryba: taisyklės, komentarai, patarimai“ (Drukeinis 2020: 8) apibūdinama grafinė lietuviškų kabučių raiška – atidaromosios („) ir uždarnosios (“) kabutės (apačioje devynetukai, o viršuje šešetukai). Ši raiška buvo reglamentuota ir anksčiau – Lietuvių kalbos skyrybos taisyklėse, 2019 m. lapkričio 7 d. patvirtintose VLKK nutarimu Nr. N-8 (178). Tačiau dažnoje svetainėje vartojamos nelietuviškos kabutės: *lopšelio-darželio “Puriena”* (=„Puriena“) *bendruomenės nariai*; „*Vyturėlio*“ (=„Vyturėlio“). Kartais vietoj atidaromųjų kabučių net parašomi du kabeliai: *muzikos mokyklos „Lyra”* (=„Lyra“); *lopšelyje-darželyje „Žilvitis”* (=„Žilvitis“).

1.7. Data ir laikas

Kai kuriuose tekstuose netinkamai rašoma data. Nors dažniausiai ji rašoma ilguoju būdu, pasitaiko ir trumpojo būdo atvejų, kai tarp skaitmenų grupių paliekami tarpai arba rašomi brūkšneliai be tarpų. Galima rasti pavyzdžių, kai skaitmenų grupės skiriamos taškais: **2022.12.16 – 2023.01.23** (=2022-12-16 – 2023-01-23) *mūsų darželyje vyko [...] paroda*.

1.8. Santrumpos

Tirtuose ugdymo įstaigų svetainių tekstuose dažniausiai vartojama žodžių *lopšelis-darželis* santrumpa *l.-d.* Nederėtų vartoti santrumpų *L/D, l/d* ar kt.: **L/D** „Čiauškutis“ (=l.-d. „Čiauškutis“) *languose sužibo žvakių liepsnelės*; **l/d** „Žilvitis“ (=l.-d. „Žilvitis“) *vyko rytmetis*; **l./d.** „Linelis“ (=l.-d. „Linelis“); **l-d** (=l.-d.) „Šermukšnelis“; **LD** (=L.-d.) „Boružėlė“.

Santrumpa STEAM (angl. *Science, Technology, Engineering, Arts, Math*) turėtų būti rašoma didžiosiomis raidėmis: *skaitė pranešimą „Steam* (=STEAM) *veiklos – patyrimai lauke“*.

1.9. Nelietuviškų žodžių dėmenų rašymas

Kartais kaip atskiri žodžiai parašomi nelietuviškos kilmės pirmieji sudurtinių žodžių dėmenys, dažniausiai *video-*: **video medžiagos** (=vaizdo medžiagos; videomedžiagos); **video įrašų** (=vaizdo įrašų; videoįrašų); **video pamokėles** (=vaizdo pamokėles; videopamokėles); **video konferencija** (=vaizdo konferencija; videokonferencija). Netaisyklingai parašomas ir dėmuo *eko-*: **eko sistemoje** (=ekosistemoje); **Eko madų** (=Ekomadų) šou; **eko kultūros** (=ekokultūros) mokymas. Kartais netaisyklingai rašomi ir dėmenys *mikro-*: **Mikro klimato** (=Mikroklimato); *audio-*: **audio aparatūra** (=audioaparatūra; garso aparatūra); **audio pasaka** (=audiopasaka; garsinė pasaka); **audio įrašo** (=audioįrašo; garso įrašo); *foto-*: **foto aparatą** (=fotoaparatą); **foto galerija** (=fotogalerija; nuotraukų galerija).

2. Leksika ir žodžių daryba

Nors leksika – bene labiausiai kintantis kalbos lygmuo, tačiau peržiūrėtose ugdymo įstaigų svetainėse rasta ne tik naujų skolintų ir (ar) išsiverstų žodžių, naujomis reikšmėmis vartojamų žodžių, bet ir tokių, kurie taisyti daugybę metų ir tarsi jau turėtų būti pasitraukę iš viešosios vartosenos. Čia gali rasti senųjų ir naujųjų svetimybų: *Visos darželio grupės*, **apart pačių mažiausių** (=išskyrus pačius mažiausius; išskyrus pačių mažiausių grupę (-es)), *vyko į kalėdinį spektaklį; interneto svetainės bei mobiliosios aplikacijos* (=programos) funkcionalumas; *vaikai patys gamino burgerius* (=mėsainius); *dainuos ir šoks bendruose flashmobuose* (=bendrose sulėktuvėse; bendruose žaibiškuose sambūriuose); **graffiti** piešiniai (=grafičiai); **nuotoliniu būdu online** (=nuotoliniu būdu) *vyko*; nemokamas **online** užsiėmimas (=nemokama nuotolinė pamoka, paskaita ar pan.); *atsinėšė papkę* (=segtuvą); **VELYKINĖ PUZZLĖ** (=velykinė dėlionė); *dėliojo elektronines puzzle dėlionės* (=elektronines dėlionės); *tapę gamtos reindžeriais* (=prižiūrėtojais) ir nusiteikę rimtiems stebėjimams [...]; Autorinis **treiningas** (=Autoriniai (?)) darbuotojų mokymai) „Nauji mokymo metodai ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbe“; **webinaruose** (=internetiniuose seminaruose) ir mokymuose.

Galima rasti ir nuo seno taisomų vertinių: Tokie **išsireiškimai** (=posakiai; žodžiai) *net nesusimąstant yra nukreipti prieš vaikus; vartoti žargoninius išsireiškimus* (=posakius; žodžius); Kai vaikai **verbaliai negali išsireikšti** (=negali pasakyti žodžiu), *tai dažniausiai verkia; neužilgo* (=netrukus, greitai) *vėl galėsime pasimaudyti; Kartais į specialistus kreipiamasi pagalbos dėl vaiko elgesio, vienok* (=tačiau) *paaiškėja, jog elgesio modeliai yra panašūs; Viso* *ugdoma nuo 2022-09-01 112 vaikų* (=Nuo 2022-09-01 iš viso ugdoma 112 vaikų).

Svetainėse reikėtų atsisakyti tokių verstinių žodžių junginių: *Į šią grupę, kaip nekeista* (=nors ir keista, kad ir keista), *bus priimami visi norintys ir gerai nusiteikę žmonės; Kaip taisyklė*, (=Paprastai) *jeigu grupės auklėtojas mėgsta sukurti kažką iš neįprastos medžiagos, tai ir vaikai perima tokią patirtį; Šiame tinklalapyje yra daug aktualios informacijos kas liečia ekstremalias situacijas* (=, susijusios su ekstremaliomis situacijomis); rengiamos **taip vadinamos** (=vadinamosios) *"Zuikių mokyklėlės"* (=„Zuikių mokyklėlės“); dalinasi grupės vaizdais, **o taip pat** (=taip pat) *kartu su visais džiaugiasi.*

Yra netinkama réikšme vartojamų žodžių: **Apjungtos** (=Sujungtos) skirtingų veiklų erdvės; **Pagaliuku létai maišo ir stebi, kokie ornamentai gaunasi** (=išeina; kokių ornamentų atsiranda); **Piešiniai gaunasi** (=išeina; būna) unikalūs ir nepakartojami; kur **randasi** (=yra) sraigčių akys; **Mūsų darželis randasi** (=yra) Kauno miesto centre; **džiaugėsi netikėtu laimėjimu, kuris iššaukė** (=sukėlė) [...]; **Aplinka, kurioje vaikas jaučiasi mylimas, saugus ir sėkmingai besiadaptuojantis, iššaukia** (=sukelia) norą tyrinėti, smalsauti, pažinti pasaulį; **Naudojami** (-Taikomi) įprastiniai ugdymosi metodai ir būdai; **darbdavys neša pilną atsakomybę** (=yra (visiškai) atsakingas) už darbuotojus; **pergyveno** (=jaudinosi) priešmokyklinio ugdymo pedagogės; **Į sekantį** (-kitą, tolesnį) turą **praėjo** (=pateko) šeši kolektyvai; **sudalyvauti** (=dalyvauti) parodoje; **sudalyvauti** (=dalyvauti) konkurse; pažyma automatiškai **patalpinta** sistemoje (=įkelta į sistemą); **Draudžiama talpinti** (=skelbti) įžeidžiančių informaciją; **talpinamos** (=pateikiamos) įvairios nuorodos; **Renginio užmanymas** (=sumanymas) – susipažinti su tradicinėmis ir naujomis margučių marginimo technikomis; **tęsia užplanuotus** (=suplanuotus) renginius; **gamtos pažinimo veiklų metu** (-pažindami gamtą) vaikai atliko **eilę** (=daug) įdomių bandymų; **vienas iš keturių pilotinių** (=bandomųjų) lopšelių-darželių; **neužstatyti medinių tvorelių, kurios riboja pravažiavimą** (=įvažiavimą) į vidinius kiemelius; **Darželyje veikia sekančios** (=tokios, šios) grupės; **vieninga** (=viena, bendra) ugdymo programa; **Matomai** (=Matyt,) pedagogams neaišku; **Įstaigos kolektyvas pastoviai** (=nuolat) stažuojasi; už **ypatingai** (-ypač) gražią šventę; **Fizinis aktyvumas – ypatingai** (-ypač) svarbus sveikos gyvensenos elementas.

Atkreiptinas dėmesys į prieviksmių **pakankamai** ir **teisingai** vartojimą netinkamomis reikšmėmis: **procesas užtrunka pakankamai ilgai** (-ilgokai; gerokai per ilgai; gana ilgai); **Ankstyvojo (iki 3 metų) amžiaus vaiko adaptacija darželyje – tai pakankamai ilgai** (-ilgokai; gana ilgai) trunkantis, tėvelių bei auklėtojų supratingumo ir jautraus reagavimo reikalaujantis, prisitaikymo procesas; **teisingai** (=tinkamai, taisyklingai, sveikai) maitintis; **Ar žinome (,) kaip teisingai** (=tinkamai) pasirūpinti mūsų vaikučių dantukais?

Patartina vengti sudurtinių būdvardžių su dėmeniu **bendra-** ir priesaga **-inis, -inė: bendrakultūrinę** (=kultūrinę; bendrosios kultūros; bendrakultūrę) kompetencijų; **Požiūris į pagrindinę vertybę – vaiką, bendražmogiškas** (=žmogiškąsias) vertybes, **apjungia** (=vienija) visus bendruomenės narius (paryškintas kabelis nereikalingas).

Žodžių darybos klaidų, palyginti su leksikos klaidomis, pastebėta nedaug. Kartais netinkamai parenkamas priešdėlis (**apjungti, užmanymas, sudalyvauti** ir kt.), retkarčiais – priesaga: **visi darželiečiai** (=darželinukai) su mokytojais dalyvavo pramogoje; **atestacinė** (=atestacijos) komisija; **Metodinis** (=Metodikos) kabinetas; **numatomi švietėjiški** (=švietimo, šviečiamieji) renginiai.

Esamojo laiko veikiamasis dalyvis **vedantysis** (-čioji) nevartotinas asmeniui pagal pareigas pavadinti: **Šventės vedantieji** (=vedėjai) – **Lašininis ir Kanapis; prisijungė prie šventės vedančiųjų** (=vedėjų) ir kartu dainavo; **Šauniosios renginio vedančiosios** (=vedėjos).

3. Gramatinės formos

Atkreiptinas dėmesys į skaitvardžių vartoseną su daugiskaitiniais daiktavardžiais: *sporto inventorių papildėme dovanotomis priemonėmis: **duviem** (=dvejais) dideliais ir mažais vartais; nuo **doiejų** (=dvejų) iki trejų metų; prabėgus **trims** (=trejiems) metams.*

Rūšiai, išskiriamajai daikto ypatybei reikšti sudėtiniuose terminuose pamirštama vartoti įvardžiuotines formas: **interaktyvi** (=interaktyvioji) lenta; **neformalus** (=neformalusis) ugdymas.

4. Sintaksė

Kaip rodo tyrimo rezultatai, svetainių tekstų autoriams kelia sunkumų ir sintaksė. Retkarčiais netiksliai pavartojamas vardininkas: *padėti įveikti įvairius psichologinius sunkumus, **kurie** (=kurių) kyla šeimoje; Jiems kyla **klausimai** (=klausimų): kodėl tas vanduo naudingas; teikiant pagalbą anksčiau(,) nei atsiranda **problemos** (=problemų).*

Kalbant apie visumą, o ne apie dalį, be reikalo pasirenkamas kilmininkas: *Jų vartojimas turi **didelės reikšmės** (=didelę reikšmę) mūsų sveikatai; turi **lemiamos įtakos** (=lemiamą įtaką) vaikų socialinei, fizinei, pažintinei, kalbinei raidai. Klaidingas kilmininkas su veiksmožodžiu priėti: visi **priėjo vieningos nuomonės** (=priėjo prie vieningos nuomonės; vieningą nuomonę).*

Nemaža taisytinų sakinių su naudininku: *Užsiėmimai **fiziniam aktyvumui** (=Fizinio aktyvumo pamokos); didelis dėmesys buvo kreipiamas pedagogų kvalifikacijos **kėlimui** (=į pedagogų kvalifikacijos kėlimą); paskelbs numatytą temą ir ugdytinas kompetencijas (sritis), **kurioms** (=į kurias) bus kreipiamas dėmesys; Ypatingas dėmesys kreipiamas **vaikų saviraiškai** (=į vaikų saviraišką); Kilus **klausimams** (=klausimų), maloniai prašome kreiptis į savo grupių auklėtojas; Kontaktinis telefonas **pasiteiravimui** (=pasiteirauti); Registracija **priėmimui** (=Priėmimo registracija); Versija **spausdinimui** (=spausdinti); Sudaryti sąlygas tautos kultūros **vertybių puoselėjimui ir saugojimui** (=vertybėms puoselėti ir saugoti).*

Atkreiptinas dėmesys į junginius su veiksmožodžiu atstovauti: *mūsų **darželį** (=darželiui) atstovavo; komanda atstovavo **įstaigą** (=įstaigai); Komisijos pirmininkas atstovauja **komisiją** (=komisijai); atstovavimas **Lietuvą** (=Lietuvai) Briuselyje.*

Įnagininko klaidos retesnės: *Ugdyti **pasakų pagalba** (=pasitelkiant pasakas); Išsiaiškino, kad **akių pagalba** (=akimis) mes matome.*

Dažnos vietininko klaidos: *Dviejų savaitių **bėgyje** (=Per dvi savaites) ugdytiniai iš „Zuikučių“ grupės [...] pažino savo kūną bei pojūčius; Dviejų savaitių **bėgyje** (=Dvi savaites) buvo kalbama apie įvairias profesijas; Savaitės **bėgyje** (=Visą savaitę) bus žiūrimi filmukai; **Esmėje** (=Iš esmės) užduotys įvertintos pagal vertinimo rodiklius; Buvo paminėta Pyragų diena, kurios **eigoje** (=per kurią) visų grupių vaikai piešė, lipdė ar skanavo tikrus (?) savo atsineštus pyragus [...]; mokslo metų **eigoje** (=per visus mokslo metus) periodiškai tikrinami vaikų kalbiniai gebėjimai; Dalyvauti programų **įgyvendinime** (=įgyvendinant programą); siekiame sudominti vaikus ir sužadinti **juose** (=jų) norą domėtis inžinerija;*

Dirba direktoriaus pavaduotojo **pareigose** (=eina direktoriaus pavaduotojo pareigas; dirba direktoriaus pavaduotoju); *Adaptacija iš vaiko reikalauja didžiulių energetinių (=energijos) išteklių, **ko pasekoje** (=ir dėl to) organizmas persitempia; **To pasėkoje** (=Dėl to) išryškėja pagrindinė ugdymo paskirtis; Įstaigoje veikia 10 grupių, **tame tarpe** (=tarp jų, iš jų ir) 3 grupės vaikams, turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių; Organizuoti ugdymo proceso, **tame tarpe** (=taip pat) ir nuotolinio, įsivertinimą.*

Galima rasti netiksliai vartojamų prielinksnių: *aptariami du kartus **į** (=per) metus; Vaikų darželis dirba 10,5 val. **į** (=per) dieną; tėvai gali kreiptis **pas** (=į) mokytoją arba direktorę.*

Prisimintina, kuriuose sakiniuose tinka padalyviai, kuriuose pusdalyviai: *Dauguma pedagogų **geba kūrybiškai** organizuoti ugdomąją veiklą, **atsižvelgiant** (=atsižvelgdami) į ugdytinių poreikius bei gebėjimus; **Vadovaujantis** (=Vadovaudamasis (-si)) [...], skiriu [...]; **Vadovaujantis** (=Vadovaudamasis (-si)) planu Nr. AL-2539(5.50), sudarau darbo grupę.*

5. Skyryba

Dažnokai neskiriami šalutinio sakinio dėmenys: *Vaikai susidomėję **klausė ką** (=klausė, ką) veiks; **rungėsi kuri** (=rungėsi, kuri) komanda greičiau kamuoliu nugriaus plytų sieną; mes **suvokiame kokia** (=suvokiame, kokia) trapi yra Laisvė; pamatė **gardus kuriuose** (=gardus, kuriuose) jie gyvena; vaikai **suprato kaip** (=suprato, kaip) jie gali padėti neregiiui.*

Pasitaiko, kad kablelio trūksta net prieš jungtuką *bet*: *buvo ne tik **įdomus bet** (=įdomus, bet) ir naudingas. Galima rasti ir sakinių, kuriuose matyti ne viena skyrybos klaida: Šilalės lopšelio-darželio „Žiogelis“ logopedė 2023 m. vasario **13 – 25 d.** (=13–15 d.), kartu su ugdytiniais, dalyvauja Respublikinėje (=respublikinėje) ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų virtualioje kūrybinių darbų parodoje „Piešiniuose atgyja tarmiški žodžiai“, skirtoje paminėti Tarptautinę gimtosios kalbos dieną (=Tarptautinei gimtosios kalbos dienai) (paryškintų kablelių nereikia).*

6. Stilius

Lopšelių-darželių svetainių tekstai išsiskiria stiliumi. Juose gausu deminutyvų: *vai-kučiai, žaidimukai, pasakėlė, tėveliai, kiemelyje, čulba paukšteliai, žydi gėlytės* ir pan. Ir tai suprantama, nes tekstus kuria pedagogės, daug laiko praleidžiančios su ugdytiniais, taigi ir jų tekstų kalba artima darbo aplinkoje vartojamai kalbai.

Taip pat tekstuose gausu trumpųjų žodžių formų, būdingų šnekamajai kalbai. Dažnai trumpinamos vietininko, naudininko formos, kai kurios veiksmažodžių formos. Tokia šnekamosios kalbos elementų gausa taip pat, matyt, susijusi su tekstus rašančių pedagogų kalbiniais įpročiais.

Kitas įdomus reiškinys, pastebėtas tirtose svetainėse, – jausmaženklių vartoseną. Įprasta, kad šiais grafiniais simboliais ar jų deriniais el. komunikacijoje reiškiamas ar pastiprinamas pateikiamos informacijos turinys. Iš nagrinėtų pavyzdžių matyti, kad

Kviečiame į Rugsėjo 1-osios

šventę 😊

2022-08-24

3 pav. Jausmaženkliausios pavyzdys

Sudie, darželj!!! Išleistuvių šventė:)))

4 pav. Jausmaženkliai rašomi antraštiniuose pavadinimuose

šie nekalbiniai elementai į tekstą įterpiami sąmoningai, siekiant vaizdingumo, norint jį papildyti, kai kuriais atvejais – galbūt net patraukti dėmesį, paveikti skaitytoją (3–4 pav.). Kai kuriuose tekstuose emocijos reiškiamos ir skyrybos ženklais, pavyzdžiui, trimis šauktukais. Ugdymo įstaigų svetainėse, kurių pagrindinė funkcija – pateikti informaciją apie įstaigos gyvenimą valstybine kalba, jausmaženkliai, kaip ir deminutyvus, derėtų vartoti saikingai.

Apibendrinimas

Atsiradus internetui, atsirado ir didelė laisvė bei daug galimybių dalytis informacija. Lopšelių–darželių svetainės – elektroninė terpė, kurioje skelbiama informacija apie įstaigos gyvenimą, veiklos pokyčius ir kt. Atliktas beveik pusantro šimto lopšelių–darželių svetainių tyrimas leidžia daryti išvadą, kad jose skelbiami trumpi ir informatyvūs tekstai (išskyrus dokumentus ar kt.) rašomi paprasta kalba, dažnai gana aštima šnekamajai kalbai. Tačiau juose esama rašybos, skyrybos, leksikos, gramatikos, stiliaus ir kitų klaidų ar netikslumų. Dėl skubos ir noro kuo greičiau pasidalyti informacija kartais viešai paskelbiama neredaguotų tekstų, kuriuose apstu elementarių korektūros klaidų, keliančių chaotiškos informacijos įspūdį. Daugelį klaidų ištaisyti nesunku. Tai padaryti leidžia ir pati interneto terpė. Labiausiai kliūva klaidos, laikytinos bendrinės kalbos normų pažeidimais. Nors, didėjant atotrūkiui tarp kodifikuotų normų ir realiosios vartosenos, šiandienos visuomenėje vyrauja gana prieštaringos nuostatos kalbos taisyklingumo klausimu, tačiau kalbant apie švietimo įstaigų svetaines derėtų prisiminti, kad jos el. erdvėje turėtų visapusiškai reprezentuoti įstaigą, jų tekstai turėtų būti rašomi prestižine ir taisyklinga kalba.

Džiugina, kad tarp gausybės tirtų svetainių, esama ir tokių, kurios ne tik interaktyvios, įdomios, bet ir rengiamos sklandžia bei taisyklinga kalba. Tai rodo, kad lopšelių–darželių bendruomenėms svarbu puoselėti gimtąją kalbą, jaustis tikra švietimo įstaiga. Deja, tai rūpi ne visoms, kai kurių svetainių kalba rodo, kad dalis pedagogų stokoja žinių apie bendrinės kalbos normas.

Literatūra

Drukteinis A. 2020: *Lietuvių kalbos skyryba: taisyklės, komentarai, patarimai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.